

Äänekosken kaupunki

Talousarvio-ohje 2027 ja

alustavat määräraha-kehitykset

Sisällys

Yleistä	2
<i>Suunnitteluperusteet</i>	2
Yleinen taloudellinen tilanne	2
Kuntatalous	3
Kuntien valtionosuudet ja verotulot vuonna 2027	5
Suunnitelmakausi	8
<i>Toimintaympäristö ja taloudelliset lähtökohdat</i>	9
<i>Talouden tasapainotus</i>	10
Määräraha-kehitykset	11
<i>Laadinnan lähtökohdat</i>	11
<i>Lautakunta-kohtaiset kehitykset (käyttötalous)</i>	12
<i>Kehyksessä on huomioitu vuodesta 2026 vuoteen 2027 seuraavat merkittävimmät muutokset tasapainottamissuunnitelman toimenpiteiden lisäksi:</i>	13
<i>Investointikehitykset ja yleiset periaatteet</i>	14
<i>Rahoitussuunnitelma</i>	15
Laadintaohjeet lautakunnille	16
<i>Talousarvion sitovuus</i>	16
<i>Talousarvion valmisteluvastuut</i>	16
Henkilöstökulut	16
Tila- ja aluepalvelut	17
Ruokapalvelut	17
Tiliöintitekijät ja suunnittelutarkkuus	17
Talousarvion laatiminen ja tallentaminen	17
<i>Talousarvioesityksen sisältö</i>	18
Esittelymateriaali	18
Talousarvion tekstiosuudet	18
Tavoitteet	19
Henkilöstö	19
<i>Talousarvioprosessi ja aikataulu</i>	19
Taloussuunnitelma 2027 - 2029	20
Lisätietoja ja liitteet	20

Yleistä

Suunnitteluperusteet

Yleinen taloudellinen tilanne

Suomen talous on alkukesällä 2026 siirtymässä pitkän heikon jakson jälkeen varovaiseen elpymisvaiheeseen. Talous on kääntynyt kasvuun, mikä merkitsee taantumän päättymistä ja luo pohjaa maltilliselle kasvulle. BKT ennustetaan kasvavan kuluavana vuonna aiempia arvioita vahvemmin. Kasvua tukevat erityisesti yksityisen kulutuksen vahvistuminen, viennin elpyminen ja investointien asteittainen kasvu. Kansainvälisen kysynnän vahvistuminen on parantanut erityisesti vientiteollisuuden näkymiä, mikä tukee myös yritysten investointi- ja rekrytointihalukkuutta.

Inflaation hidastuminen aiempina vuosina ja reaalityulojen kasvu ovat vahvistaneet kotitalouksien ostovoimaa, mikä on lisännyt kulutuskysyntää erityisesti palveluissa ja vähittäiskaupassa. Viime kuukausina inflaatio on kuitenkin jälleen kiihtynyt energian, tuontipainosten ja palveluiden hintojen nousun seurauksena. Hintapaineiden voimistuminen heikentää osittain ostovoiman paranemista ja lisää epävarmuutta talousnäkyymiin.

Inflaation nousu on myös kiristänyt rahapolitiikan näkymiä. Korkotason pysyminen korkeana vaikuttaa Suomessa voimakkaasti kotitalouksien suuren velkaantuneisuuden vuoksi. Tämä hidastaa asuntomarkkinoiden elpymistä ja hillitsee kulutuksen kasvua. Yrityksille korkeammat korot merkitsevät kalliimpaa rahoitusta, mikä voi jarruttaa investointien kasvua, vaikka talouden yleiset näkymät ovatkin parantuneet.

Työmarkkinoiden tilanne on edelleen haastava. Työttömyys on pysynyt korkeana, eikä työpaikkojen määrä ole kasvanut samaa tahtia työvoiman tarjonnan kanssa. Maahanmuuton lisääntyminen ja työmarkkinauudistukset ovat kasvattaneet työvoiman tarjontaa, samalla kun talouden rakennemuutos on muuttanut työmarkkinoiden kysyntää. Erityisesti nuorten, matalasti koulutettujen ja rakennemuutoksesta kärsivien alojen työntekijöiden työllistyminen on ollut vaikeaa. Korkea työttömyys heikentää talouden kasvupotentiaalia ja lisää julkisen talouden paineita.

Hallituksen toteuttamilla menoleikkauksilla ja sosiaaliturvan kiristyksillä on ollut merkittäviä vaikutuksia työmarkkinoihin. Leikkausten tavoitteena on ollut vahvistaa julkisen talouden kestävyyttä ja lisätä työnteon kannustimia, mutta lyhyellä aikavälillä niiden vaikutukset ovat olleet osin ristiriitaisia. Sosiaaliturvan supistukset ovat lisänneet työvoiman tarjontaa ja kannustaneet työnhakuun, mutta samalla ne ovat lisänneet taloudellista epävarmuutta erityisesti pienituloisten ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien keskuudessa. Vaikutukset ovat korostuneet ryhmissä,

joilla työllistymisen edellytykset ovat jo ennestään heikot. Lisäksi leikkausten vaikutus kokonaiskysyntään on ollut negatiivinen, sillä kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen heikentyminen on vähentänyt kulutusta ja hidastanut kotimarkkinoiden elpymistä.

Julkisen talouden tila on edelleen yksi Suomen keskeisistä haasteista. Valtiontalous on alijäämäinen ja velkasuhde korkea. Väestön ikääntyminen, kasvavat menot ja pitkään jatkunut hidas talouskasvu ylläpitävät paineita julkisen talouden tasapainottamiseen. Vaikka talouden elpyminen vahvistaa verotuloja, rakenteelliset ongelmat edellyttävät edelleen sopeutustoimia ja talouden uudistamista.

Kokonaisuutena Suomen talouden näkymät ovat aiempaa myönteisemmät. Kasvua tukevat kulutuskysynnän vahvistuminen, viennin elpyminen, investointien asteittainen lisääntyminen sekä kansainvälisen talousympäristön paraneminen. Samalla korkea työttömyys, inflaatiopaineet ja julkisen talouden haasteet hidastavat elpymistä. Talouden käänne kasvuun antaa kuitenkin aiempaa vahvemman perustan myönteiselle kehitykselle tulevina vuosina, mikäli viennin kasvu jatkuu, investoinnit vahvistuvat ja työllisyys alkaa vähitellen kohentua.

Kuntatalous

Vuonna 2025 kuntatalouden tilanne jatkoi heikkenemistään. Kuntatalouden heikentymisen taustalla oli erityisesti toimintakulujen voimakas kasvu ja verotulojen väheneminen. Toisaalta valtionosuudet kasvoivat noin 20 prosenttia. Toimintakulujen ja valtionosuuksien kasvuun vaikutti merkittävästi vuoden 2025 alusta voimaan tullut Te-palvelu-uudistus.

Kuntatalouden yhteenlaskettu vuosikate heikkeni edellisvuodesta hieman yli 400 milj. eurolla 3,2 mrd. euroon. Tilikauden tulos säilyi kuitenkin 340 milj. euron heikkenemisestä huolimatta 0,75 mrd. euroa positiivisena. Tulosta vahvistivat osaltaan yksittäisten kuntien kertaluonteiset erät, kuten energiayhtiöiden osakkeiden luovutusvoitot.

Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta oli 0,75 mrd. euroa negatiivinen, mikä heijastui lainakannan 0,79 mrd. euron kasvuun.

Kuntatalouden tilanne pysyy haastavana vuonna 2026. Verotulojen kasvun piristymisen vahvistaa vuosikatteen 3,2 mrd. euroon, mutta tilikauden tulos heikkenee noin 200 milj. euroon, mikä on noin 460 milj. euroa edellisvuotta heikompi. Heikkeneminen johtuu osin siitä, että edellisvuoden tulosta nostivat kertaluonteiset myyntituotot, jotka eivät vaikuta enää kuluvana vuonna. Myös toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee noin 200 milj. eurolla -1,1 mrd. euroon.

Kuntien talouspaineita lisäävät sovitut palkkaratkaisut, työttömyysetuuksien kasvaneet rahoitusvastuut, valtionosuuksiin kohdistuvat leikkaukset ja

välttämättömät investoinnit. Toimintakulujen kasvun taustalla on etenkin henkilöstökustannusten kasvu ja palkankorotukset ovat suurimmillaan lähivuosina. Henkilöstökustannuksia hillitsee osin kuntien omat sopeutustoimet.

Kuntien laskennalliset valtionosuudet kasvavat kuluvana vuonna. Kasvua tukevat erityisesti kustannustenjaon tarkistus ja indeksikorotukset. Valtionosuuksia pienentävät kuitenkin samanaikaisesti muun muassa hallituksen aiemmin päättämät sopeutustoimet, kuten indeksijarru sekä valtionosuuksien tason lasku.

Tulojen ja menojen epätasapainosta huolimatta vain hieman yli kymmenys kunnista nosti kuluvan vuoden kunnallisveroprosenttiaan. Painotettu keskimääräinen kunnallisveroprosentti nousee 7,62 prosenttiin, minkä arvioidaan lisäävän vuositasolla kuntien verotuloja yhteensä noin 50 milj. euroa. Kuntien saamien kokonaisverotulojen kasvu kiihtyy vuonna 2026 noin 5,2 prosenttiin ja tasoittuu lähivuosina noin 3,8 prosenttiin.

Vuonna 2027 kuntien talousnäkömät ovat edelleen kireät, ja tulojen ja menojen välinen epätasapaino jatkuu. Valtionosuuksien kokonaismäärä kasvaa kustannustenjaon tarkistusten ja indeksikorotusten seurauksena, mutta indeksijarru ja aiemmin päätetyt leikkaukset heikentävät niiden reaalista tasoa. Valtionosuuksien kasvu jää siten selvästi kustannuskehitystä hitaammaksi, mikä lisää kuntien omia sopeutustarpeita ja rajoittaa mahdollisuuksia tasapainottaa taloutta.

Verotulojen kehitys on vuonna 2027 maltillista. Talouskasvun vaimeus, työllisyyden hidaskasvu ja palkkasumman hillitty kasvu rajoittavat kunnallisveron tuottoa. Yhteisöveron tuotto vahvistuu jonkin verran yritysten tuloskehityksen myötä, mutta kasvu ei ole riittävää kompensoimaan menojen nousua. Kiinteistöveron tuotto kasvaa tasaisesti, mutta sen merkitys kuntien kokonaistuloissa on rajallinen. Verotulojen kokonaiskasvu jää siten vaimeaksi suhteessa kuntien menojen kasvuun. Toisaalta talouskasvun vahvistuminen ja työllisyyden paraneminen voisivat lisätä kunnallis- ja yhteisöverotuottoja ennakoitua enemmän, mikä tukisi kuntatalouden kehitystä tulevina vuosina.

Vuonna 2027 kuntatalouden keskeiset riskit liittyvät tulojen riittämättömään kasvuun, menojen nousuun ja kuntien välisen taloudellisen eriytymisen syvenemiseen. Valtionosuuksien ja verotulojen maltillinen kehitys ei riitä kattamaan kustannuspaineita, mikä lisää sopeutustarpeita ja kasvattaa riskiä alijäämien syntymisestä erityisesti taloudeltaan heikoissa kunnissa. Monet kunnat joutuvat jatkamaan sopeutustoimia, veronkorotuksia ja investointien lykkäämistä. Kuntatalouden kestävyys riippuu siitä, miten kunnat onnistuvat hillitsemään menojen kasvua ja vahvistamaan tulopohjaansa tilanteessa, jossa valtion rahoitus ei kasva kustannuskehityksen mukana.

Kuntien valtionosuudet ja verotulot vuonna 2027

Valtionosuudet

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden arvioidaan olevan vuonna 2027 noin 3,5 mrd. euroa. Valtionosuutta pienentää perustoimeentulotuen kuntien rahoitusosuuden kasvu, noin 121 milj. euroa. Kasvu johtuu muun muassa perustoimeentulotukeen kohdistuneista lakimuutoksista sekä heikosta suhdannetilanteesta. Toisaalta vuoden 2026 kustannustenjaon tarkistuksen muutos lisää valtionosuutta noin 59 milj. euroa. Arvio vuoden 2027 kustannustenjaon tarkistuksesta on 22,3 milj. euroa.

Kotoutumiskoulutuksen kokonaisuudistus lisää valtionosuutta 33,2 milj. euroa, kun rahoitus kootaan opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloilta yhteen.

Heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymistä edistävä uusi työvoimapalvelu kasvattaa kuntien peruspalvelujen valtionosuutta 12,8 milj. euroa vuodesta 2027 alkaen.

Vuoden 2027 indeksikorotus (3,5 %) lisää valtionosuutta 116,3 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisesti indeksikorotukseen tehdään yhden prosenttiyksikön vähennys, joka alentaa valtionosuutta 33,2 milj. euroa. Lisäksi kehysriihessä päätetty lisävähennys (2,8 prosenttiyksikköä) pienentää valtionosuutta vielä 60 milj. euroa.

Hallitus päätti julkisen talouden suunnitelman 2026–2029 yhteydessä kotihoidon tuen Norjan mallin käyttöönotosta. Uudistuksen arvioidaan lisäävän varhaiskasvatuksen kysyntää, mikä kompensoidaan kunnille peruspalvelujen valtionosuuden kautta. Voimaantulon siirryttyä 1.1.2027 valtionosuutta lisätään 0,5 milj. euroa vuonna 2027.

Osana kasvutoimien rahoitusta kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin tehdään noin 2 prosentin (75 milj. euron) vähennys. Vähennys toteutetaan prosenttiperusteisesti, eikä sitä kohdisteta kuntiin, joiden valtionosuus on negatiivinen.

Vuonna 2027 verotulomenetysten korvaukset ovat yhteensä 615 milj. euroa. Edelliseen kehyspäätökseen verrattuna korvausten määrä vähenee 16 milj. euroa, mutta vuoden 2026 talousarvioon verrattuna kasvaa 87,5 milj. euroa.

Kuntien toimintaedellytysten vahvistamiseksi hallitus jatkaa normien keventämisen ja tehtävien tarkastelun ohjelmaa. Lisäksi kevään 2026 kehysriihessä päätettiin käynnistää selvitys 50 norminpurkuesityksestä, joista osa koskee kuntia.

Hallitus jatkaa alueellisen matkailijaveron lainvalmistelua. Veron käyttöönotosta päättäisi kunta, ja verotulo ohjautuisi kunnalle. Veron käyttöönotto olisi mahdollista 1.1.2028 alkaen.

Sote-uudistuksen omaisuusjärjestelyistä aiheutuviin kustannuksiin varaudutaan osoittamalla vuosina 2027–2029 yhteensä 150 milj. euroa valtion korvauksiin kunnille.

Yritysten toimintaedellytyksiä vahvistetaan alentamalla yhteisöverokantaa kahdella prosenttiyksiköllä vuonna 2027. Muutos on kunnille kustannusneutraali, sillä kuntien jako-osuutta korotetaan vastaavasti.

Vuonna 2027 toteutetaan kokonaiskoulupäiväkokeilu, johon varataan kertaluonteisesti 2 milj. euroa. Rahoituksen arvioidaan kohdistuvan pääosin kunnille.

EU- ja ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille säädetään lukuvuosimaksut lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa 1.8.2026 alkaen. Lukuvuosimaksuvelvollisten koulutusta ei jatkossa rahoiteta valtionosuusjärjestelmästä.

Harrastamisen Suomen mallin pysyväksi määrärahatasona vakiinnutetaan vuodesta 2025 alkaen 19,4 milj. euroa.

Yli 25-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille suunnatun osaamissetelin käyttöönottoon varataan 20 milj. euroa. Tavoitteena on, että kunnat voivat käynnistää avustuksella rahoitettavaa toimintaa loppuvuodesta 2026.

Nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi vuosina 2026–2027 toteutetaan pilotti-hanke korkean nuorisotyöttömyyden kaupungeissa sekä suurten kaupunkien naapurustoissa. Hankkeeseen varataan 15 milj. euroa.

Lisäksi hallitus varaa 20 milj. euroa lisärahoitusta nuorten työllistämisseteliin, aiemmin myönnetyn 30 milj. euron lisäksi.

Hallitus on antanut esityksen hankintalain uudistamiseksi (HE 2/2026 vp). Uudistuksen tavoitteena on lisätä julkisten hankintojen tehokkuutta ja saavuttaa kustannussäästöjä vahvistamalla kilpailua ja kehittämällä hankintojen johtamista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet kunnille ovat noin 1,3 mrd. euroa koko kehyskaudella. Vuoden 2027 indeksikorotus (3,5 %) lisää valtionosuuksia 33,3 milj. euroa. Ammatillisen koulutuksen indeksikorotus (2,4 %) kasvattaa kuntien ja kuntayhtymien rahoitusta 17,5 milj. euroa. Valmistavan opetuksen menot kasvavat oppilasmäärän aiemman kasvun vuoksi 13 milj. euroa vuonna 2027.

Kuntien ja kuntayhtymien käyttötalouden valtionavut vuosina 2025-2030, milj. euroa:

Kehysvuodet vuoden 2027 hintatasossa	2025 TA+LTA:t	2026 TA	2027	2028	2029	2030
Laskennalliset valtionosuudet	4 677	4 866	4 841	5 029	5 005	5 015
VM	3 376	3 551	3 523	3 722	3 700	3 709
OKM	1 302	1 316	1 318	1 307	1 305	1 305
- josta kuntayhtymät	1 084	1 128	1 138	1 138	1 137	1 137
Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä	541	534	615	666	721	771
Valtionavustukset:	524	477	376	448	348	308
OM	0	0	12	0	12	12
VM	11	11	21	111	51	11
OKM	218	163	199	197	197	197
MMM	4	9	9	9	9	9
LVM	30	31	31	31	31	31
TEM	206	220	69	76	24	24
STM	32	27	21	11	11	11
YM	22	17	14	13	13	13
Valtionavut yhteensä	5 742	5 877	5 831	6 143	6 074	6 094

Verotulot

Kuntien verotulot koostuvat kunnallis-, kiinteistö-, kaivosmineraali- ja yhteisöverosta. Kunnallisveron osuus on keskimäärin 73 %, yhteisöveron 12 % ja kiinteistöveron 15 %. Kuntien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2026 noin 14,8 mrd. euroa, mikä merkitsee 5,1 prosentin kasvua edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2027 verotulojen ennustetaan kasvavan 3,7 %.

Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2027 noin 11,0 mrd. euroa, mikä on 0,4 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 2026. Tuottoon vaikuttavat veromuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys.

Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan 1,9 mrd. euroa vuonna 2027. Kokonais- tuoton arvioidaan kasvavan 0,6 %. Yhteisöverokannan alentaminen 18 prosenttiin kompensoidaan kunnille jako-osuuksia muuttamalla.

Kiinteistöveron tuoton arvioidaan olevan 2,4 mrd. euroa vuonna 2027, mikä on 24 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2026.

Ennuste kuntien verotuloista vuosina 2025-2030, milj. euroa:

Kuntien verotulot	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Kunnallisvero	9 995	10 593	10 991	11 432	11 929	12 424
Yhteisövero	1 659	1 752	1 859	1 964	2 027	2 117
Kiinteistövero	2 369	2 392	2 416	2 455	2 509	2 565
Kaivosvero	19	19	30	37	37	37
Yhteensä	14 042	14 756	15 296	15 888	16 502	17 143
Manner-Suomen keskimääräinen kunnallisvero-prosentti	7,54	7,57	7,57	7,57	7,57	7,57
Kuntien osuus yhteisöveron tuotosta	23,65	22,84	25,48	25,92	26,44	26,52

Kiinteistöverouudistus

Hallitus jatkaa kiinteistöveron arvostamisuudistusta hallitusohjelman mukaisesti. Uudistus toteutetaan siten, että se on kohtuullinen kiinteistöjen omistajille. Uudistus otetaan käyttöön portaittain, ja maksettavan veron määrälle asetetaan rajoituksia.

Uudistuksen tavoitteena on saattaa rakennusten ja maapohjien verotusarvot vastaamaan paremmin niiden käypiä arvoja. Nykyiset verotusarvot perustuvat vanhentuneisiin määräytymisperusteisiin eivätkä kuvaa riittävästi alueellisia hintaeroja.

(Lähde: VM, Kuntatalousohjelma/kevät 2026)

Suunnitelmakausi

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Äänekosken kaupungissa taloussuunnitelmakausi on kolme vuotta, josta ensimmäinen vuosi on sitova talousarviovuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, jotka ovat valtuuston nähden sitovia eriä. Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Äänekosken kaupungilla suunnitelmakausi kattaa vuodet 2027 – 2029, joista vuosi 2027 on talousarviovuosi ja vuodet 2028 – 2029 ovat taloussuunnitelma-
vuosia.

Toimintaympäristö ja taloudelliset lähtökohdat

Äänekosken väestökehitys on Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan laskeva ja ikärakenne muuttuu ikääntyväksi. Lasten ja nuorten määrä pienenee, työikäisen väestön osuus laskee ja yli 65-vuotiaiden osuus kasvaa, mikä heikentää huoltosuhdetta ja vaikuttaa palvelutarpeeseen erityisesti varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa sekä palveluverkoston ja tilatarpeiden sopeuttamisessa. Väestön ikärakenteen muutos heikentää myös pitkällä aikavälillä kunnan veropohjaa ja verotulojen kasvupotentiaalia.

Kaupungin taseessa on 9,4 milj. euroa kertynyttä ylijäämää vuoden 2025 tilinpäätöksen jälkeen, mutta talouden ennakoitua olevan lähivuosina alijäämäinen nykyisten kehitysnäkymien perusteella. Talouden liikkumavara on rajallinen ja riippuvuus verotuloista sekä valtionosuuksista on merkittävä. Menopaineet kohdistuvat erityisesti henkilöstökuluihin, palvelurakenteeseen ja investointeihin, mikä edellyttää tuottavuuden parantamista ja menokasvun hillintää.

Valtionosuusuudistukseen liittyy edelleen merkittäviä epävarmuuksia, jotka vaikeuttavat taloussuunnittelua vuosille 2027–2029. Lopulliset vaikutukset kunnan rahoitusasemaan eivät ole vielä tiedossa.

Äänekosken kaupungin korkea työttömyysaste korostaa työllisyyden ja työvoimapalvelujen merkitystä kunnan taloudessa. Työttömyysetuuksiin liittyvät kustannukset muodostavat suhdanneherkän ja merkittävän menoerän, jonka määrä vaihtelee työllisyystilanteen mukaan. Työllisyyden parantuminen vahvistaisi taloutta, kun taas heikko kehitys lisää kustannuspaineita.

Työttömyydellä on myös suora vaikutus kunnan verotulopohjaan. Pitkittänyt työttömyys heikentää ansiotuloverokertymää ja kaventaa verotulojen kasvupotentiaalia, mikä heijastuu kunnan talouden liikkumavaraan pitkällä aikavälillä.

Työllisyyden edistäminen, työvoiman saatavuuden parantaminen ja yritysten toimintaedellytysten vahvistaminen ovat keskeisiä keinoja kustannusten hillitsemiseksi ja elinvoiman vahvistamiseksi.

Talouden tasapainotus

Kaupunginhallitus päätti 1.12.2025 § 338 asettaa talouden tasapainottamistyöryhmän, jonka tavoitteena oli laatia suunnitelma 1,5 milj. euron pysyvistä säästöistä kustannusrakenteeseen.

Talouden tasapainottamistyöryhmä tarkasteli kaupungin talouden lähtötilannetta, tasapainottamistarpeen taustoja ja mittaluokkaa sekä tunnisti rakenteellisia keinoja menojen hallintaan, palvelurakenteiden ja palveluverkkojen tarkasteleluun, tilankäyttöön, investointitasoon, henkilöstöön sekä tulopohjan vahvistamiseen liittyen. Työryhmän tehtävänä ei ollut tehdä päätöksiä yksittäisistä toimenpiteistä, vaan koota valmisteluaineisto ja vaihtoehtoja jatkopäätöksenteon pohjaksi.

Toimialat ja vastuualueet valmistelivat omat talouden tasapainottamista koskevat esityksensä. Talouden tasapainottamistyöryhmä kokosi esitykset yhtenäiseksi loppuraportiksi. Talouden tasapainottamistyöryhmän loppuraportti käsiteltiin 1.6.2026 kaupunginhallituksessa ja 8.6.2026 kaupunginvaltuustossa.

Tasapainottamissuunnitelmassa on huomioitu kaupunginhallituksen ponsi johtavan rakennustarkastajan viran säilyttämisestä sekä poistettu Sumiaisten nuorisotilan käytöstä poistaminen vuodelta 2028. Lisäksi toimielinten pienentämisesityksestä suunniteltu säästö on poistettu vuodelta 2029.

TAULUKKO 1 YHTEENVETO TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEISTÄ

Toimiala	Lautakunta	2026	2027	2028	2029
Keskushallinto	Tarkastuslautakunta	750		-750	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	235 850	278 600	37 150	19 000
Opetus ja kasvatus	Opetus- ja kasvatuslautakunta	210 060	725 400	418 240	479 300
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	15 190	96 300	-15 190	
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	110 420	372 100	89 280	-5 000
Kaupunkirakenne	Ympäristölahtakunta	4 200	23 800	-4 200	
Koko kaupunki	Kaikki			70 000	89 000
Yhteensä		576 470	1 496 200	594 530	582 300

Määräraha-kehitykset

Laadinnan lähtökohdat

Vuoden 2027 talousarvion määräraha-kehysten perusteena on käytetty vuoden 2026 talousarviota. Määräraha-kehysten laskennassa on huomioitu talouden tasapainottamissuunnitelman toimenpiteet vuodelle 2027.

Verotuloennuste on laadittu Kuntaliiton toukokuussa 2026 julkaistun veroennustekehikon sekä oman arvion mukaan. Veroennustekehikko on laadittu vuonna 2026 käytössä olevilla tulo- ja kiinteistöveroprosenteilla.

Alla olevassa taulukossa on esitetty verotuloarviot vuosille 2026-2029. Verotuloennusteita korjataan talousarvioprosessin edetessä.

TAULUKKO 2 VEROTULOT

Verotulot (* ennuste), 1 000 €	TP2025	TP2026*	TA2027*	TS2028*	TS2029*	Muutos, € 2026-2027	Muutos, % 2026-2027
Kunnallisvero	33 088	34 986	35 896	36 293	37 167	910	2,6 %
Yhteisövero	4 692	3 746	3 639	3 818	3 961	-107	-2,9 %
Kiinteistövero	7 647	8 206	8 443	8 443	8 443	237	2,9 %
Verotulot yhteensä:	45 427	46 938	47 978	48 554	49 571	1 040	2,2 %

Valtionosuudet vuodelle 2027 perustuvat Valtiovarainministeriön huhtikuussa 2026 julkaisemaan ennakkolliseen laskelmaan. Peruspalvelujen valtionosuus laskee 1,3 milj. euroa (-23,1 %). Suurin yksittäinen syy laskuun on perustoimeentulotukimenojen kasvu, joka vähentää kaupungin saamaa valtionosuutta 0,6 milj. euroa. Kasvu johtuu muun muassa perustoimeentulotukeen kohdistuneista lakimuutoksista ja heikosta suhdannetilanteesta. Kunnan verotulotasaus kasvaa 1,9 milj. euroa verotulojen heikentymisen vuoksi, mutta peruspalvelujen valtionosuus pienenee neutralisoinnin seurauksena 0,2 milj. euroa.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien arvioidaan olevan vuoden 2026 tasossa. Kokonaisuutena valtionosuudet kasvavat yhteensä 0,9 milj. euroa (9,5 %).

Kokonaisuudessaan valtionosuudet kasvavat 0,9 milj. euroa (9,5 %) vuodesta 2026. Valtionosuudet sisältävät työllisyydenhoidon laskennalliset erät sekä kompensaaion kuntien laajentuneesta työttömyysturvan rahoitusvastuusta. Lisäksi valtionosuudessa on huomioitu sotesta johtuvat pysyvät leikkaukset.

TAULUKKO 3 VALTIONOSUUDET

Valtionosuudet, 1 000 €	TP2025	TA+Ita 2026	TA2027	Muutos (1 000 €)	Muutos - %
Peruspalvelujen valtionosuus	5 947	5 732	4 411	-1 321	-23,1 %
Verotuloihin perustuva valtionosuuskisien taseus	4 064	3 507	5 439	1 932	55,1 %
Verotulomenetyksen korvaus	1 515	1 474	1 804	330	22,4 %
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-132	-852	-852	0	0,0 %
Valtionosuudet yhteensä	11 394	9 861	10 801	940	9,5 %

Henkilöstömenoihin on huomioitu 3,87 prosentin keskitetty palkankorotusvaraus. Palkankorotusvarausta päivitetään tarvittaessa jos/kun sivukuluprosentit tarkentuvat. Lisäksi määräraha-kehukseen sisältyy 50 euron varaus/vakanssi henkilöstön työhyvinvointiin ja se tulee budjetoida em. suuruisena ao. kustannuspäikälle ja tilille 4416.

Yleiseen kustannustason nousuun muiden kuin henkilöstömenojen osalta on varauduttu 1,9 %:n kasvuun. Myös toimintatuotoissa on huomioitu 1,9 %:n nousu. Lautakuntien on näin ollen huolehdittava, että korotukset tuottopuolella taksoihin ja maksuihin tehdään vähintään em. prosentin suuruisena.

Kehykset ovat sitovia lautakuntatasolla. Mikäli veroennusteet tai valtionosuuslaskelmat muuttuvat, voidaan lautakuntien kehyksiä tarkistaa lautakuntien osalta talousarvioprosessin edetessä.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 14.3.2022 kaupunkistrategian vuosille 2022-2028. Kaupunkistrategian päivitetty, Äänekoski-ilmiö 2026-2028, hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 16.2.2026.

Toimialojen tulee noudattaa kaupunkistrategiasta johdettuja toimeenpano-ohjelmia sekä talousarviossa asetettuja toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

Lautakunta-kohtaiset kehykset (käyttötalous)

Alla olevassa taulukossa esitetään lautakunta-kohtaiset kehyslaskelmat. Kehyslaskelmissa on huomioitu tasapainottamissuunnitelman mukaiset toimenpiteet sekä jo vuodelle 2026 kohdentuvat toimenpiteet. Vuoden 2026 säästöistä osa on pysyviä. Näiden säästöjen määrärahat sisältyvät vuoden 2026 talousarvioon, joten vastaavat määrärahat on vähennetty vuoden 2027 määräraha-kehuksesta. Osa vuoden 2026 säästöistä on luonteeltaan tilapäisiä ja kohdistuvat vuosille 2026 ja 2027. Näiden säästöjen osalta määrärahat on vähennetty vuoden 2027 kehuksesta ja palautettu vuodelle 2028.

Työllisyysalueen talous perustuu yhteistoimintasopimukseen, jossa työllisyysalueen toiminta rahoitetaan jäsenkunnilta perittävillä maksuosuuksilla. Työllisyysalue laatii talousarvioesityksen yhteistyösopimuksen mukaisesti.

TAULUKKO 4 ÄÄNEKOSKEN KAUPUNGIN MÄÄRÄRAHAKEHYKSET JA TULOSLASKELMA VUODELLE 2027

	TP2025	TA + muutos 2026	TA2027 henkilöstömenot yhteensä (sis. korotus 3,87 %)	TA2027 muut yhteensä (sis. indeksikorotus 1,9 %)	TA2027 kehys	TS2028	TS2029
Tarkastus	-64 924	-62 000	-23 578	-39 282	-62 861		
Kaupunginhallitus	-10 151 042	-11 262 950	-4 335 638	-6 862 354	-11 197 991		
Työllisyysaluelautakunta			0	0	0		
Opetus ja kasvatusta	-27 763 672	-28 858 600	-22 420 963	-6 641 373	-29 062 336		
Kulttuuri ja liikunta	-3 990 983	-3 970 900	-2 822 252	-1 303 311	-4 125 563		
Kaupunkirakenne	-8 344 808	-9 873 850	-2 466 809	-7 081 163	-9 547 972		
Ympäristö	-675 950	-801 910	-433 761	-363 080	-796 841		
Toimintakate	-50 991 379	-54 830 210	-32 503 000	-22 290 564	-54 793 564	-54 521 118	-55 256 634
Verotulot	45 427 019	47 140 600			47 977 502	48 553 652	49 570 760
Valtionosuudet	11 393 591	9 860 900			10 801 397	12 414 707	12 826 221
Rahoitustulot ja -menot							
Korkotulot	671 720	650 000			650 000	650 000	650 000
Muut rahoitustulot	1 718 792	1 700 000			1 700 000	1 700 000	1 700 000
Korkomenot	-935 459	-850 000			-900 000	-900 000	-900 000
Muut rahoitusmenot	-3 829						
Vuosikate	7 280 455	3 671 290			5 435 335	7 897 241	8 590 347
Poistot ja arvonalentumiset	-8 174 957	-8 290 000			-8 400 000	-8 400 000	-8 200 000
Varausten ja rahastojen muutos	13 908						
Tilikauden tulos	-880 594	-4 618 710			-2 964 665	-502 759	390 347

Kehyksessä on huomioitu vuodesta 2026 vuoteen 2027 seuraavat merkittävimmät muutokset tasapainottamissuunnitelman toimenpiteiden lisäksi:

Kaupunginhallitus

- Maksutulojen vähennys 150 000 euroa (maankäyttö)
- Toimintamenojen nettolisäys 10 000 euroa (eduskuntavaalit)

Opetus ja kasvatusta

- Myyntitulojen vähennys 200 000 euroa (kotoutuminen)
- Henkilöstömenojen vähennys 20 000 euroa (perhepäivähoito)

Kulttuuri ja liikunta

- Toimintamenojen nettolisäys yhteensä 136 700 euroa
 - Kirjastojärjestelmän kilpailutus 10 000 euroa
 - Kirjastoaineistojen kuljetukset 9 200 euroa
 - Kulttuurihistoriallisen museon toiminta 36 500 euroa (netto)
 - Uimahallin henkilöstömenot 19 900 euroa
 - Kulttuurihistoriallisen museon henkilöstömenot 61 100 euroa

Kaupunkirakenne

- Toimintatulojen vähennys 282 600 euroa ja toimintamenojen vähennys 94 900 euroa, nettovaikutus 187 700 euroa (myyty kiinteistö)
- Toimintamenojen vähennys 5 000 euroa (purettu kiinteistö)

Investointikehykset ja yleiset periaatteet

Investointisuunnitelma laaditaan vuosille 2027 – 2029. Investointisuunnitelmassa otetaan huomioon mm. taloudellinen tilanne, väestökehitys sekä palvelutuotannon tarpeet. Investointiosassa esitetään kunnan investointimenot ja -tulot. Käyttöomaisuuden hankinnat, jotka ovat vähintään 10 000 euroa ja jotka vaikuttavat tuotannontekijänä useana tilikautena, käsitellään investointiosassa. Pienhankintarajan alle jäävät investoinnit merkitään käyttötalouden menoksi.

Talousarviossa hyväksytään euromääräinen investointikatto vuosille 2027 – 2029. Investointitasoa on pyritty pienentämään taloudellisen tilanteen kohentamiseksi. Investointitason pienentämisellä varaudutaan myös leasingrahoituksella toteutettujen koulu- ja päiväkotihankkeiden kasvaneisiin käyttötaloukskuluihin.

Investointikatto on sitova valtuustoon nähden talousarviovuonna 2027 ja suunnitelmavuosille 2028 – 2029 hyväksytään investointikatosta vain ne merkittävät kohteet, jotka sitoudutaan varmasti toteuttamaan (investointipooli).

Kaikki merkittävät investointikohteet suunnitellaan erillisinä kohteinaan ja kohteilla on oma kustannusarvio sekä arvioitu toteutusvuosi tai vuodet. Kokonaiskustannusarvio on merkittävän investointikohteen sitova taso.

Lisäksi talousarviossa kootaan yhteen pieniä investointikokonaisuuksia (nippuja), joille hyväksytään talousarviossa vuosittainen investointimääräraha. Nipuille varatut investointimäärärahat ovat sitovia, ei yksittäisten kohteiden. Talousarviovalmistelun yhteydessä yksittäiset kohteet ovat luetteloitu investointisuunnitelmassa, mutta kohteille ei aseteta sitovaa toteutusvuotta tai kustannusarviota.

Irtaimistohankinnat suunnitellaan aina erillisinä kohteina.

Jos investointeja on rahoitettu leasingilla tai elinkaarimallilla, vuokratuloja ei merkitä investointiosaan vaan käyttötalouteen.

Investointiosan tuloarviot muodostuvat investointien rahoitusosuuksista sekä aiemmin toteutettujen investointien myynneistä. Myyntitulot budjetoidaan investointitulona tasearvon mukaisena. Arvioitu luovutusvoitto tai - tappio budjetoidaan käyttötalousosaan.

Talousarviokehityksen yhteydessä ei oteta sitovaa kantaa yksittäisiin investointihankkeisiin, jotka tarkentuvat syksyllä talousarvioprosessin edetessä. Myös investointikattoa tarkennetaan ja täydennetään talousarvioprosessin edetessä.

TAULUKKO 5 INVESTOINTIKATTO

TA2027	TS2028	TS2029
-3 710 000	-2 470 000	-4 795 000

Rahoitussuunnitelma

Vuoden 2027 talousarviokehitys merkitsee Äänekosken kaupungin velkaantuneisuuden vähenemistä. Kehyksen mukaisessa rahoituslaskelmassa kaupungin Toiminnan ja investointien rahavirta (=rahoitusali jäämä) ja lainojen lyhennykset ilmaisevat, että kaupungin kokonaislainakanta vähenee 1,6 milj. eurolla. Rahoitussuunnitelmaa päivitetään talousarvioprosessin edetessä.

TAULUKKO 6 RAHOITUSLASKELMA

RAHOITUS, 1000 €	TP2025	TPE2026	TA2027	TS2028	TS2029
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	7 280	3 796	5 435	7 897	8 590
Tulorahoituksen korjauserät	-664			0	0
Pakolliset varaukset					
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-7 411	-11 049	-3 710	-2 470	-4 795
Rahoitusosuudet investointeihin	4	279			
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	800				
Toiminnan ja investointien rahavirta	8	-6 974	1 725	5 427	3 795
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		3 448	20 000		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 944	-3 198	-23 202	-2 541	-2 541
Lyhytaikaisten lainojen muutos	3 000	6 800	1 600	-2 800	-1 200
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 347				
Rahoituksen rahavirta	-1 291	7 050	-1 602	-5 341	-3 741
Rahavarojen muutos	-1 283	76	123	86	54
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT					
Investointien tulorahoitus, %	98,3	35,2	146,5	319,7	179,2
Pääomamenojen tulorahoitus, %	70,3	27,2	0,0	30,8	117,1
Asukasmäärä 31.12. (ennuste)	17 496	17 400	17 300	17 200	17 200

Laadintaohjeet lautakunnille

Talousarvion sitovuus

Käyttötalousosa

Vuoden 2027 talousarvio on valtuuston nähden sitova vastuualueetasolla tarkastuslautakunnan, työllisyysaluelautakunnan, opetus- ja kasvatustalouden lautakunnan, kulttuuri- ja liikuntalautakunnan ja kaupunkirakennelautakunnan osalta. Keskushallinnon osalta talousarvion sitovuus on kaupunginhallituksen tasolla (pl. tarkastuslautakunta). Määrärahat budjetoidaan nettoperiaatteella ja ne ovat sitovia nettomääräisinä.

Investointiosa

Investointimäärärahojen sitova taso on investointikatto talousarviovuonna 2027. Lisäksi erilliskohteiden kokonaiskustannusarvio on sitova taso (ei vuosikohtainen taso) ja pienille investointikokonaisuuksille (nipuille) varattu määräraha on sitova vuositasolla. Määrärahat budjetoidaan nettoperiaatteella ja ne ovat sitovia nettomääräisinä.

Rahoitusosa

Rahoituslaskelman mukainen käyttöomaisuusinvestointien kokonaismäärä, antolainojen lisäyksen määrä ja pitkäaikaisen vieraan pääoman lisäyksen määrä ovat sitovia. Talousarviolainojen ottamisesta on päätetty hallintosäännössä.

Talousarvion valmisteluvastuut

Lautakunnat vastaavat talousarvion laadinnasta oman toimialansa osalta. Talousjohtaja kokoaa kaupungin talousarvioesityksen vuodelle 2027 ja taloussuunnitelman vuosille 2028 - 2029.

Henkilöstökulut

Henkilöstösuunnittelussa tulee huomioida kaupungin taloudellinen tilanne. Taloudelliseen tilanteeseen sopeutuminen toteutetaan ensisijaisesti ns. luonnollisen poistuman kautta (eläköitymiset, irtisanoutumiset) sekä määräaikaista henkilöstöä (ml. sijaiset) vähentämällä. Painopiste on henkilöstörakenteen muutoksissa ja tehtävien uudelleenjärjestelyissä.

Varaukset vakinaisen ja tilapäisen henkilöstön henkilöstömenoiksi valmistellaan keskitetysti henkilöstöhallinnon toimesta. Toimialat voivat varmistaa lähtötietojen oikeellisuuden yhdessä em. valmistelun kanssa.

Toimialojen tulee erityisesti erilliskorvausten sekä sijaisten määrärahatarvetta arvioidessaan huomioida talouden sopeuttamistarve.

Henkilöstömuutoksista tulee tehdä erillinen esitys perusteluineen henkilöstöjohtajalle 21.8.2026 mennessä liitteen 1 mukaisella lomakkeella.

Tila- ja aluepalvelut

Kaupunkirakennetoimiala budjetoit toimitilojen käyttökulut, vuokramenot, yhtiövastikkeet ja vuokratulot.

Toimialojen käytössä olevia toimitilojaan koskevat esitykset budjettiin tulee tehdä kaupunkirakennetoimialalle, mikä huomioi ne osana omaa esitystään.

Ruokapalvelut

Ruokapalvelupäällikkö laatii ehdotukset ruokapalveluiden osalta. Toimialat voivat esittää toiminnallisia ym. näkökohtia laadinnan suhteen. Ehdotusten valmistumiseen saakka pohjana voi käyttää vuoden 2026 tietoja.

Tiliöintitekijät ja suunnittelutarkkuus

Tilikartta eli käytettävät tilit, tiliryhmät ja kustannuspaikat ovat vuoden 2026 talousarvion mukaiset.

Talousarvio laaditaan kustannuspaikoittain, jotka kytketään tulosalueisiin, vastualueisiin ja toimialoihin, muodostaen toiminnallisia kokonaisuuksia.

Esityksiä tehtäessä tulee huomioida erilliset sisäiset tilit. Sisäiset tulot ja menot budjetoidaan tasan. Talousarviossa määrärahat ja tuloarviot esitetään 100 euron tarkkuudella.

Talousarvion laatiminen ja tallentaminen

Vuoden 2027 talousarviovalmisteluun suunnitellusta eBudjetointi-ohjelman käyttöönotosta on luovuttu toistaiseksi. Talousarvion ensimmäisessä vaiheessa talousarvioluonnos laaditaan toimialojen kanssa erikseen sovitulla tavalla. Rahatoimisto vastaa henkilöstökulujen (pl. erilliskorvaukset ja sijaiset) tallentamisesta koko kaupungin osalta ja toimialat vastaavat muiden toimintakulujen ja tuloarvioiden tallentamisesta oman toimialansa osalta. Investointisuunnitelma laaditaan erilliseen Excel-tiedostoon.

Talousarviota käsitellään ja muokataan lautakuntakäsittelyyn saakka, jolloin talousarvio tallennetaan ProEconomica -järjestelmään.

Talousarvioesityksen sisältö

Esittelymateriaali

PowerPoint -esitystä (liite 2) käytetään talousarvion esittelymateriaalina prosessin eri vaiheissa.

Talousarvion tekstiosuudet

Varsinainen talousarvioteksti liitetään talousarviokirjaan. Talousarviokirjassa perustelutekstit esitetään lautakunta- ja vastuualuetasolla. Perustelujen päätarkoituksena on kertoa päätöksentekijöille, mihin rahat käytetään. Teksteissä on pyrittävä esittämään asiat tiivistetysti. Ylipitkät perustelut joudutaan karsimaan tai palauttamaan uudelleen valmisteltaviksi. Tehtäväaluekohtaiset kannanotot määrärahojen riittämättömyydestä tai muut vastaavat kommentit eivät kuulu kaupunginvaltuuston talousarvion perusteluihin.

Lautakuntien on huomioitava menoissa ja tuloissa sellaiset toiminnalliset muutokset, jotka perustuvat tuleviin lainsäädännöllisiin velvoitteisiin tai väistämättä edessä oleviin volyymin muutoksiin.

Talousarvioesitys laaditaan sekä lautakuntatasoisena että kustakin lautakunnan vastuualueesta erikseen alla ohjeistetun rakenteen mukaisesti:

1. Toiminta-ajatus

Esitetään lautakunnan / vastualueen toiminta-ajatus tiivistetyssä muodossa.

2. Talousarvion perustelut

Selostetaan tiivistetysti määrärahan käyttöä, sen jakoa eri toimintoihin ja määrärahassa tapahtuvia merkittäviä muutoksia.

Tuloarvion perusteista kerrotaan maksujen ja taksojen mahdolliset muutokset. Maksuja ja taksoja tulee tarkistaa vuosittain ja korotuksen tulisi olla vähintään kuluttajahintaindeksin verran.

Tekstissä tulisi lisäksi käsitellä toimintaympäristöä ja siinä suunnitelmakauden aikana tapahtuvia muutoksia sekä toiminnan painopistealueita.

Lautakunta- ja vastuualuetasoiset tekstiosuudet pitää laatia Word-ohjelmalla ja tekstit on toimitettava talousjohtajalle 30.9.2026 mennessä. Tekstiosuuksissa kannattaa hyödyntää vuoden 2026 talousarviota (ainakin toiminta-ajatus).

Tavoitteet

Kuntalain 110 §:n mukaan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Lautakuntien ja vastuualueiden tulee tavoiteasettelussaan lähteä voimassa olevasta Äänekosken kaupungin strategiasta.

Talousarvioprosessissa määritetään vuosikohtaiset strategiasta johdettavat tavoitteet tuloskortteihin ja niistä johdetaan toimialakohtaiset sekä yhteiset tuloskortit.

Henkilöstö

Henkilöstöhallinto kokoaa keskitetysti tiedot vakansseista lautakunnittain ja vastuualueittain vuosina 2025 – 2029 **liitteeseen 2**.

Talousarvioprosessi ja aikataulu

Kesäkuu

- kaupunginhallitus hyväksyy talousarvion laadintaohjeet sekä vuoden 2027 talousarviokehysluonnoksen (15.6.2026)

Elokuu

- toimialat aloittavat talousarvio- ja taloussuunnitelmaehdotustensa valmistelun annetun kehyksen ja laadintaohjeiden mukaisesti
- henkilöstöhallinto laskee henkilöstömenot (vakituisten ja tilapäisten henkilöiden palkat sivukuluineen) ja lähettää laskelmat toimialoille tarkastettaviksi
- taloushallinto syöttää henkilöstömenot talousarvioon koko kaupungin osalta
- toimialat lähettävät 21.8.2026 mennessä henkilöstömuutosesitykset henkilöstöjohtajalle (liite 1)
- 28.8.2026 mennessä toimialat toimittavat talousarvioehdotuksensa talousjohtajalle, joka kokoaa kaupungin talousarvioluonnoksen

Syyskuu

- toimialakohtaiset talousarvioneuvottelut 2. – 3.9.2026
 - Toimiala esittää talousarvioehdotuksensa ja ne toimenpiteet, joita sen on mahdollisesti tehtävä talousarvioehdotuksessaan mainittujen tehtävien toteuttamiseksi ja annetussa kehyksessä pysymiseksi.

- Neuvotteluihin osallistuvat toimialajohtaja ja hänen valitsemansa henkilöt sekä keskushallinnosta talousjohtaja, henkilöstöpäällikkö ja kaupunginjohtaja.
- Luottamushenkilöt tulee sitouttaa laadittavaan talousarvioehdotukseen ja niihin päätöksiin, joita tarvitaan kehukseen pääsemiseksi.
- kaupunginvaltuuston talousarvioseminaari I, 7.9.2026
- hallituksen talousarvioseminaari 28.9.2026
- toimialat toimittavat talousarviotekstit (Word-tiedostoina) ja tuloskortit talousjohtajalle 30.9.2026 mennessä.

Lokakuu

- talousarvion lautakuntakäsittely
 - lautakunnan talousarvioesitys valmis
- talousarvioesityksen kokoaminen (talousjohtaja)
- talousarvioesityksen käsittely kaupungin johtoryhmässä
- kaupunginvaltuuston talousarvioseminaari II, 26.10.2026
- kaupunginjohtajan talousarvioesitys on valmis

Marraskuu

- kaupunginvaltuusto vahvistaa vuoden 2027 tulo- ja kiinteistöveroproosit
- talousarvion hallituskäsittely 16.11.2026
 - hallituksen esitys talousarvioksi valmis

Joulukuu

- kaupunginvaltuusto päättää vuoden 2027 talousarviosta ja vuosien 2028—2029 taloussuunnitelmasta

Tammikuu

- lautakunnat ja kaupunginhallitus hyväksyvät tarvittaessa yksiköidensä käyttösuunnitelmat vuodelle 2027

Taloussuunnitelma 2027 - 2029

Talousjohtaja kokoaa talousarviokirjaan kaupungin taloussuunnitelman vuosille 2027 - 2029.

Lisätietoja ja liitteet

Lisätietoja talousarvion laadintaan antavat

- talousarviota, taloussuunnitelmaa ja tavoitteita koskien talousjohtaja Tapani Hämäläinen, 0400 115256

- rakennusinvestointeja koskien tekninen johtaja Tommi Rautjärvi, 0400 543587
- henkilöstöhallintoa koskien vs. henkilöstöpäällikkö Tarja Mäkinen, 040 6787210
- toimitiloja koskien kaupunkirakennepäällikkö Riitta Ilmasti, 040 7623811
- ruokapalveluita koskien ruokapalvelupäällikkö Raija Sällinen, 040 7058460

LIITTEET

Liite 1 = TA2027 Henkilöstösuunnitelma vuosille 2027-2029

Liite 2 = TA2027 PowerPoint esityspohja